

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2015. október 12.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Figyelem!

A javítási-értékelési útmutató tartalmi elemeitől eltérő minden jó választ el kell fogadni!

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

Olvassa el figyelmesen Kölcsey Ferenc idézett alkotását, majd válaszoljon a kérdésekre!

A költemény sorait megszámoztuk.

Kölcsey Ferenc: Szondi

Töredék

1. Messze határokról mint vágyva jön a daru vissza,
2. Enyhe napok nyíló melegét ha megérzi tavaszkor,
3. S fellegiben fennúszva halad, míg úta betelvén,
4. Ismert pázsitain síkföldi mezőkre leröppen:
5. Úgy jövök én tefeléd, kebelem szent honja, viszontag,
6. Isteni szép költés! Haragos vihar éje rohant el
7. Életemen, lángérzelmek fagytak meg alatta,
8. A ragyogó képzet csillagkoszorúja lehullott,
9. S rémeitől szívem fenekén némúla meg a dal.
10. Most, mint alkonyi fény zivatarnak utána, szelídült
11. Búval emelkedik a költő, nem gyermeki kény közt,
12. S ábránd ifjúként aranyálmok ölébe merengvén:
13. Nyugalomúlta sötét arccal szedi húrjait őszve
14. Fenntűzben, mit erő lobogat, mit fájdalom érlelt.
15. Bajnokot énekel ő, ki hazánkért onta nemes vért,
16. Szondi dücső végét romján a drégeli várnak...

Cseke, 1830. december 31.

Forrás: <http://mek.niif.hu/00700/00738/html/vers06.htm>; <http://mek.niif.hu/00700/00738/html/vers05.htm>

1. A Szondi alcíme Töredék. Nevezze meg, melyik korstílushoz kapcsolódik a töredék-kultusz!

a) korstílus: romantika

Adható **1**, 0 pont.

b) Milyen esztétikai, világgépi törekvésekkel magyarázhatóak a tudatosan töredékesen hagyott művek? Válaszában két jellemzőre és egy világirodalmi vagy magyar irodalmi példára utaljon!

- a tökéletes műalkotás létrehozásának lehetetlensége
- az egységes világgép szétesésének esztétikai tudatosítása
- a mintákon alapuló, zárt műalkotás elvetése
- a művészet és a művész ironikus / önironikus szemléletmódja
- az olvasó, a befogadó bevonása a műalkotás folyamatába

Lehetséges példák:

Puskin: *Anyegin*

Vörösmarty Mihály: *A rom, Cserhalom, Tündérvölgy, Délsziget, Fogytán van napod...*

Petőfi Sándor: *Felhők-ciklus*

Novalis: *Himnuszok az éjszakához*

Adható **3, 2, 1, 0** pont.
 1 helytálló jellemző 1 pont.
 1 helytálló példa 1 pont.

2. A következő részfeladatok az alábbi idézetre és Kölcsey *Szondi* című művére vonatkoznak.

a) Mi az alább idézett mű címe?

Szigeti veszedelem
 Adható **1, 0** pont.

Én az, ki azelőtt ifjúi elmével
 Játszottam szerelemnek édes versével,
 Küszködtem Viola kegyetlenségével,
 Mastan immár Mársnak hangasabb versével.

Fegyvert, s vitézt éneklek...
 (Zrínyi Miklós)

b) A Zrínyi-idézet ismeretében milyen műfajt ígér, idéz meg a Kölcsey-töredék? Nevezze meg a műfajt!

eposz / barokk eposz
 Adható **1, 0** pont.

c) Milyen közös tartalmi-műfaji vonásokat mutat az a) pontban idézett Zrínyi-műrészlet és a *Szondi* című Kölcsey-mű? Két elemet nevezzen meg!

- hivatkozás az életút és az életmű korábbi állomásaira
- tárgymegjelölés (propozíció)
- hősi tárgy
- Vergilius követése / az antik eposz hagyományainak követése / az antik műfaji kánon követése

Adható **2, 1, 0** pont.
 1 helytálló válaszelem 1 pont.

d) A Kölcsey-töredék első mondata (1-6. sor) a műfaj milyen stilisztikai sajátosságát mutatja? Nevezze meg a felismert sajátosságot!

epikus hasonlat / eposzi hasonlat / homéroszi hasonlat

Adható **1, 0** pont.

3. Vizsgálja meg az alábbi Kölcsey-sorok ritmusát, és határozza meg a verselést!

Isteni szép költés! Haragos vihar éje rohant el Életemen, lángérezelmek fagytak meg alatta,	a) verselési rendszer: időmértékes / antik időmértékes b) verssor / versforma: hexameter
--	---

Adható **2, 1, 0** pont.
 Részfeladatonként adható 1, 0 pont.

---

4. Értelmezze a *Szondi* következő szószerkezeteinek, szóalakjainak jelentését!

ábránd ifjúként (12. sor): ábrándozó fiatalemberként; az ábránd az 'ábrándozik' igéből (jelzői jelentésben egyéni felhasználású)

sötét arccal (13. sor): szomorúan, komoran, eltökélten

fenntűzben (14. sor): erős érzelmi hőfokon

Adható **3, 2, 1** pont.

1 jó megoldás 1 pont.

5. Vizsgálja meg a nézőpont (személyesség) és az időszerkezet szempontjából a *Szondi* megadott tagolás szerinti felépítését! Válasza 1-1 érdemi elemet tartalmazzon!

I. 1-14. sor:

nézőpont (személyesség): E/1. személyes-én, lírai alany / lirizált felütés

időszerkezet: jelen-múlt-jelen idő (ehhez kapcsolódó természeti képek) / fokozatos eltávolodás az epikusság felé (*úgy jövök – rohant el életemen – búval emelkedik a költő*)

Adható **2, 1, 0** pont.

1 helytálló közléselem 1 pont.

II. 15-16. sor:

nézőpont (személyesség): E/3 személyű elbeszélő / eposzírói költői helyzet

időszerkezet: jelenben szól / a jelenben énekel a hősi múltról (*bajnokot énekel ő, ki hazánkért onta nemes vért*)

Adható **2, 1, 0** pont.

1 helytálló közléselem 1 pont.

6. Keressen 1-1 metaforikus vagy metonimikus képet a költő korábbi, illetve jelenbeli érzelmi állapotára a *Szondi*-ból! Idézza őket!

a) múlt:	b) jelen:
- haragos vihar éje rohant el életemen	- (szelídült) búval emelkedik a költő
- lángérzelmek fagytak meg (alatta)	- (nem) aranyálmok ölbe merengvén
- (a ragyogó) képzet csillagkoszorúja lehullott	- (nyugalomülte sötét arccal) szedi húrjait öszve
- (rémeitől szívem fenekén) némúla meg a dal	

Adható **2, 1, 0** pont.

1 jó példa 1 pont. Nem követelmény a betűhű idézés (pl. nagybetű, írásjel).

7. Adja meg az alábbi Kölcsey-művek címének magyarázatát!

a) *Parainesis* (Kölcsey Kálmánhoz):

- buzdítás / tanács / intelem

- a műfaj megnevezése

Adható **1, 0** pont.

b) *Vanitatum vanitas*: 'hiúságok hiúsága' / hiábavalóságok hiábavalósága / azaz minden hiábavalóság (bibliai kifejezés, a Salamonnak tulajdonított *ószövetségi Prédikátor könyvéből*)

Adható **1, 0** pont

8. Sokat idézett szöveggé vált Kölcseynek egy másik, 'régi kor árnya felé' visszamerengő „romköltészeti” alkotása (1831-ből). Idézza pontosan az epigramma első két sorát!

1. sor: *Bús düledékeiden, Husztnak romvára, megállék;*
 2. sor : *Csend vala, felleg alól szállt fel az éjjeli hold.*

(Kölcsey: *Huszt*. Cseke, 1831. december 29.)

Adható **2, 1, 0** pont.

Pontos szöveg (eltekintve a helyesírástól) 2 pont. A fenti tördeléstől eltérő közlés elfogadható. Egy-két szöveghiba (kihagyás, szótévesztés) 1 pont. Kettőnél több hiba vagy hiány 0 pont.

9. Szondi hősiességének emlékét Arany János balladája is őrzi.

A táblázat kitöltésével jelölje ki keletkezési idő, tárgyválasztás és szerkesztésmód alapján a Szondi két apródja helyét Arany művei között! Ugyanebből a korszakból és e szempontok mindegyikére hozzon még egy példát az Arany-balladák közül! (Ugyanaz a példa több helyen is szerepelhet.)

keletkezési idő, korszak: nagykőrösi balladák / 1850-es évek balladái	példa: <i>Ágnes asszony, Bor vitéz, Pázmán lovag</i> (és pl. az alább következők)
tárgyválasztás: történelmi tárgyú ballada	példa: <i>Szibinyáni Jank, V. László, Mátyás anyja</i> (Hunyadi-ciklus), <i>Zách Klára, A walesi bárdok</i>
szerkesztésmód: kétszólamú / párhuzamos szerkesztésű / térbeli és időbeli párhuzamosság	példa: <i>V. László</i>

Adható **6, 5, 4, 3, 2, 1, 0** pont.

1 helytálló válaszelem 1 pont.

10. A Szondi szövegéből vett egy-egy példával, illetve az azonosított szófaj lehető legpontosabb megnevezésével töltsse ki a táblázat üresen hagyott részeit!

A szófaj megnevezése	Példa
határozói igenév	vágyva / fennúszva / betelvén / merengvén
(folyamatos) melléknévi igenév	ragyogó
főnévből képzett melléknév	síkföldi / isteni / alkonyi / gyermeki / drégeli
határozószó / időhatározószó	most

Adható **4, 3, 2, 1, 0** pont.

1 helytálló megoldás 1 pont.

---

11. Kölcsey értekező prózai alkotásaiból, beszédeiből idézünk. Az alábbi 7 mű melyikéhez tartoznak az egyes idézetek? A címfelsorolás alapján nevezze meg az adott idézet forrását!

Parainesis Kölcsey Kálmánhoz; Országgyűlési napló; Mohács; A magyar nyelv ügyében; Nemzeti hagyományok; Búcsú az országos rendektől; Emlékbeszéd Berzsényi Dániel felett

a) „Egész nemzeteknek, szintúgy mint egyes embereknek, megvagnak az ő különböző koraik.”

Az idézett mű: *Nemzeti hagyományok* (1826)

Adható **1, 0** pont.

b) „Jelszavaink valának: haza és haladás. Azok, kik a haladás helyett maradást akarnak, gondolják meg.”

Az idézett mű: *Búcsú az országos rendektől* (1835)

Adható **1, 0** pont.

c) „Törekedjél ismeretekre! de ismeretekre, melyek ítélet s ízlés által vezéreltetnek. E vezéreltet hűjával sok ismeret birtokába juthatsz ugyan, hanem ismereteid hasonlóknak lesznek a szertelen sűrű vetéshez, mely gazdag növésű szálakat hoz mag nélkül. Ítélet által rendbe szedett s keresztül gondolt ismeret ver mély gyökeret, s őriz meg a felülegességtől [felszíniességtől].”

Az idézett mű: *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz* (1837)

Adható **1, 0** pont.

Csak a helyesen leírt címeket fogadjuk el. A címek melletti dátum közlése csak tájékoztató jellegű, nem elvárás.

12. Nemzeti himnuszunk keletkezési ideje 1823. január 22.

a) Mi a *Hymnus* alcíme? A magyar nép zivataros századaiból / a magyar nép zivataros századaiból

Adható **1, 0** pont.

b) Ki a megzenésítője: Erkel Ferenc (1844)

Adható **1, 0** pont.

c) Milyen emléknap kapcsolódik hozzá 1989 óta? A magyar kultúra napja

Adható **1, 0** pont.

Minden hibátlan válasz **1** pont.

A SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI

1. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik. Ha a vizsgázó egyáltalán nem oldott meg egy vagy több szövegalkotási feladatot, az adott feladat(ok)ra kapott pontszáma: 0.
2. A teljesítménytartományokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.
3. A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldást értékelni kell.
4. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat. A helyesírási hibapontok megállapításához a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor és a szövegalkotási feladatok megoldásait együttesen kell figyelembe venni.
5. A jelölésben, valamint a helyesírási hibák pontozásában a mellékletben közöltek kell alkalmazni.

EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE

Elérhető: 25 pont

	tartalom	szerkezet	stílus, nyelv
25-20 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témátartás igényesen megvalósul - meggyőző nyelvi, irodalmi tudás - ítélőképesség - kifejtett és lényegi állítások - meggyőző érvek 	<ul style="list-style-type: none"> - világos gondolatmenet - logikus és jól tagolt felépítés - a globális és a lineáris kohézió egyaránt megvalósul 	<ul style="list-style-type: none"> - egyértelmű - gördülékeny (<i>pl. választékos szóhasználat, pontos mondatszerkesztés</i>) - a feladatnak megfelelő nyelvi regiszter
19-10 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témátartás tulajdonképpen megvalósul - nem eléggé meggyőző nyelvi, irodalmi tudás - az állításokat nem kellően alátámasztó példák, érvek 	<ul style="list-style-type: none"> - tévesztés a szerkezeti egységek arányában - logikai hiányok 	<ul style="list-style-type: none"> - a szókincs nem elég árnyalt - kisebb mondatszerkesztési hibák - nyelvi-nyelvtani hibák (<i>pl. egyeztetés, vonzat</i>)
9-1 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témátartás nem elég igényes (<i>pl. általánosságok, önisméltés, tévedések</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - a főbb gondolatok nem különülnek el egymástól (<i>pl. összefüggésbeli hiányosságok</i>) - kirívóan rövid terjedelem 	<ul style="list-style-type: none"> - szegényes szókincs - igénytelen mondathasználat - a hangvétel nem megfelelő (<i>pl. élőbeszéd-szerű pongyolaságok</i>) - gyakori nyelvi-nyelvtani hiba

Egy mű értelmezése

Szabó Lőrinc (1900-1957) verse a szubjektum és a világ viszonyát a paradoxon, a látszólagos ellentmondás alakzatával jellemzi. Hogyan oldhatók fel ezek az ellentmondások, hogyan láttatják ember és világ viszonyát a versbeli paradoxonok?

Örök élet

Mint egy csapda, nyílik és
csukódik a testem,
folyton szűri, amibe
belekeveredtem.

A világot szűröm én,
mint szivacs a tengert,
savakat és lúgokat,
isteneket, embert.

A világot eszem én,
a világ esz engem,
egymás szája és bele
vagyunk mindaketten.

Egymás gyomra, - elemészt,
amit megemészték:
örök halál vagyok én,
mégis örök élet.

Forrás: Szabó Lőrinc: Vers és valóság I., Magvető Kiadó, Budapest, 1990. 635.

Lehetséges válaszelemek:

- A vers szerkezetének középpontjában egy hasonlat áll: „*A világot szűröm én, / mint szivacs a tengert*”. Ez a hasonlat szemlélteti a szubjektum és a világ kapcsolatát, amelyet kölcsönös bennfoglaltsággként értelmez a költemény.
- A szivacs a tenger vizét szűri át magán, míg a tenger magában foglalja a szivacsot. Ebben a kapcsolatban a rész-egész viszony folyamatosan felcserélődik: e tengert magán átszűrő szivacs a maga részévé teszi a tengert, miközben a szivacs – ahogy a tenger valamennyi élőlénye – maga is része a tengernek.
- A világot érzékelő személyiség mintegy bekebelezi a környező világot, s ennek az elsajátításnak a folyamán „felemészt” annak érzékelt, befogadott jelenségeit, anyagát, miközben az én a világ részeként annak uralma alatt áll, ki van téve a világ alakító és pusztító hatásainak.
- A vers dialektikus viszonyt vázol fel: a személyiség a világ jelenségeinek befogadása és feldolgozása révén alakítja a világot, miközben maga is ki van szolgáltatva környezetének törvényeinek, illetve roncsoló behatásának.
- A kapcsolat mindkét résztvevője egyaránt az alakítója és az elszívódója ennek a viszonyoknak.
- Ez a paradoxon a szabadság vonatkozásában is érvényesül: a test a világ csapdája (1. vsz.), hiszen magába zárja, rabul ejti a világ jelenségeit, ugyanakkor maga is determinált, hiszen azt fogadja be, aminek akaratán kívül vált részesévé: „*a testem folyton szűri, amibe / belekeveredtem.*”
- A világ és az én paradox viszonyát a vers geometriai középpontjába helyezett két sor foglalja össze a legélesebb formában: „*A világot eszem én, / a világ esz engem*”.
- Az igei metafora ennek a viszonyoknak a diszharmonikus természetét hangsúlyozza, amennyiben kölcsönös felfalásként jeleníti meg ezt a kapcsolatot. A ragadozókra jellemző

agresszivitás szóba hozása, küzdelemként, a létfenntartásért folytatott harcként mutatja be az én és a világ viszonyát.

- A világ ebben a megközelítésben egyszerre feltétele az én létének – hiszen belőle nyeri „táplálékát”, tartalmait –, s egyszerre létezésének legfőbb fenyegetője.
- A vágy és az undor ellentétes érzései kapcsolják hozzá: az éhség és az utálat egyszerre jellemzi hozzá fűződő viszonyát („*egymás szája és bele*”).
- A vers utolsó előtti sora a világ hatását, az elszenvedés aspektusát emeli ki, amennyiben a világ behatását felörlődésként, pusztulásként láttatja.
- A költemény utolsó sora azonban a paradoxon mérlegét az egyensúlyi helyzetből a pozitív tartományba billenti: ennek a küzdelmes, ellentmondásokkal teli viszonynak a teremtő aspektusát hangsúlyozza, mivel az én világot bekebelező tevékenységét, örök újjászületését állítja előtérbe.
- A költemény tehát az egyén és világ viszonyában rámutat a fenyegetettség tényére, mégis az aktivitásban rejlő végtelen lehetőségek kiemelése lesz az „utolsó szava”.

REFLEKTÁLÁS EGY JELENSÉGRE

Elérhető: 20 pont

	tartalom	szerkezet	stílus, nyelv
20–15 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témához tartozó ismeretek alkalmazása - ítélőképesség, kritikai gondolkodás megnyilvánulása - személyes álláspont megfogalmazása - kifejtett állítások - releváns, a feladat elvárásainak megfelelő példák, hivatkozások - helytálló, meggyőző érvek 	<ul style="list-style-type: none"> - világos, átgondolt, meggyőző gondolatmenet - logikus és jól tagolt felépítés - a globális és a lineáris kohézió egyaránt megvalósul 	<ul style="list-style-type: none"> - egyértelmű - gördülékeny (<i>pl. választékos és szabatos szóhasználat, pontos mondatszerkesztés</i>) - a feladatnak megfelelő nyelvi regiszter
14–10 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témához tartozó ismeretek nem kellő mélységűek vagy alaposak - a személyes álláspont hiányzik - az érvek nem mindig támasztják alá kellő mértékben az állításokat - előfordulnak felületes kijelentések 	<ul style="list-style-type: none"> - a gondolatok közötti összefüggés nem mindig világos - szerkezeti aránytalanság (<i>pl. fontos dolgok elválasztása lényegtelenebbtől</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - a szókinccs nem elég árnyalt - kisebb mondatszerkesztési hibák - helyenként nyelvi-nyelvtani hibák (<i>pl. egyeztetés, vonzat</i>)
9–1 pont	<ul style="list-style-type: none"> - általánosságok - ismétlések - tárgyi tévedések - kevésbé meggyőző állítások, példák, érvek - önálló vélemény hiánya vagy felületessége - az író „elvész” a dolgozatban 	<ul style="list-style-type: none"> - a főbb gondolatok nem különülnek el egymástól (<i>pl. összefüggésbeli hiányosságok</i>) - homályosság a részek összefüggésében - kirívóan rövid terjedelem 	<ul style="list-style-type: none"> - szegényes szókinccs - igénytelen mondat-használat (<i>pl. dagályos, túl egyszerű, azonos szerkezetű</i>) - a hangvétel nem megfelelő (<i>pl. élőbeszédszerű pongyolaságok</i>) - gyakori nyelvi-nyelvtani hiba

Reflektálás egy jelenségre

Egyetért azzal a művészetfelfogással, mely szerint annyi jogosult megértés és értelmezés képzelhető el, ahány olvasója, befogadója támad egy-egy műnek? Az alábbi véleményt megismerve fejtse ki álláspontját! Reflektálásában saját befogadói élményeire, két-három lírai alkotásra hivatkozzon!

„Egy biztos: a vers abban is különbözik a sakkfeladványoktól, hogy a feladványnak csak egyetlen helyes megfejtése létezik (különben a feladvány hibás), a vers valószínűségeken és feltételezéseken alapuló interpretációi azonban nem oltják ki, nem semmisítik meg egymást, sőt. A vers akkor is elviseli és türelmes iróniával a hátrára veszi őket, ha ellentmondanak egymásnak. Vagy mint a rosszul reszelt álkulcsok, bemennek ugyan a zárba, de nem fordítják el, s nem nyílik ki az ajtó. A kétértelmű, vagy éppenséggel többértelmű magyarázatok és megfejtések lehetséges halmaza ugyanis része a vers »üzenetének«, ha nem éppen maga a vers.”

Forrás: Domokos Mátyás: *Az olvasó fényűzése*. Nap Kiadó, 2007. 351. A feladathoz igazított szöveg.

Lehetséges tartalmi elemek:

- a feladat két, részben érintkező, részben polemizáló álláspontot képvisel
- közös vonás, hogy mindkét vélemény mű és befogadó kettősségében vizsgálja a műalkotást
- mindkét felfogás hangsúlyozza a befogadás dialogikus természetét
- a feladatkiírásban szereplő álláspont a befogadói magatartásokat és értelmezéseket egyenrangúnak tartja
- az idézet korlátozza ezt a felfogást, s ironikusan szól az „álkulcsokról”, melyek nem nyitják a műalkotást
- a feladatkiírás a befogadói horizontok és elvárások azonos értékűségét vallja
- az idézet elismeri az értelmezések lehetséges különbségét, de – figyelembe véve az alkotói horizontot – érvényességüket vitatja
- az értelmezések végtelen sokszínűségét szűkíti a (költői) nyelv természete
- az idézett szöveg szerint a sakkfeladvány abszolút denotáció, a költészet nagyfokú, de nem korlátlan konnotációval rendelkezik
- a nyelv másodlagos jelentése – melynek határait a modern költészet egyre inkább kitolja – adhatja (többek között) a befogadás sokértelműségét
- a nyelv elsődleges jelentése és referencialitása korlátozza az értelmezések végtelenségét
- a költemény beágyazottsága a hagyományba (pl. irodalom-, műfaj- és stílustörténet, az alkotói életmű egésze) szintén szűkíti az értelmezés érvényességét
- az idézet – ha korlátozottan és ironikusan is – elfogadja az „igazi műalkotás” talányos jellegét, és ebből fakadó többértelműségét.

GYAKORLATI ÍRÁSBELISÉG

Elérhető: 15 pont

	tartalom	szerkezet	stílus, nyelv
15–11 pont	- megfelel a feladat által megkívánt kommunikációs helyzetnek - meggyőző, hiteles, életszerű - gondolatgazdag, ötletes	- megfelel az adott szövegfajta, műfaj normáinak	- megfelel az adott szövegfajta, műfaj normáinak
10–5 pont	- lényegében megfelel a feladat által megkívánt kommunikációs helyzetnek - az érvek, indoklások nem eléggé meggyőzőek	- az adott műfajnak megfelelő, de a normákból 1–2 elem nem teljesül - nincs félreértésre okot adó hiba	- az adott műfajnak megfelelő, de a normákból 1–2 elem nem teljesül

4-1 pont	- nem elégséges tartalmi indoklás (pl. <i>szegényes, nem életszerű</i>)	- formai hiba miatt nem alkalmas a kívánt cél elérésére (pl. <i>műfajtévesztés</i>)	- nyelvi-stiláris hiba miatt nem alkalmas a kívánt cél elérésére (pl. <i>tévedés a regiszter választásában</i>)
-----------------	--	--	--

Gyakorlati írásbeliség

Diákkonferenciát szerveznek az Európában beszélt nyelvekről. Ön is tagja a rendezvény szervező csapatának.

Írjon rövid, a jövőbeli konferencia-résztevők érdeklődését felkeltő felhívást a konferencia honlapjára! A felhívás célja, hogy minél többen vegyenek részt a magyar nyelvről szóló szekcióban is.

Lehetséges válaszlemek:

Tartalmi elemek:

- a magyar nyelvvel foglalkozó szekció céljainak figyelemfelkeltő, meggyőző, attraktív ismertetése, például:

- a nyelv hangzásvilágának szemléltetése, rövid, közösen mondható és gyorsan megtanulható, utánozható szövegek révén, lásd például Weöres Sándor gyermekverseit
- alapvető tények közlése a magyarul beszélők számáról, földrajzi elhelyezkedéséről
- néhány, mindenki érdeklődésére számot tartható nyelvi-nyelvtani jellemző bemutatása, lásd pl. hangrend és illeszkedés, agglutináló jelleg
- érdekes lehet a nyelv történeti alakulásának audiovizuális eszközökkel is élő szemléltetése, lásd nyelvcsalád, korszakok, a szókincs rétegei
- figyelemfelhívó lehet utalás néhány magyar anyanyelvű, világszerte ismert tudósra, alkotóra (pl. zenészek, írók, filmművészek, képzőművészek)
- utalás példákkal a magyar nyelvű műfordítás gyakorlatára és gazdag lehetőségeire
- megfogalmazhatóak az anyanyelvhez való érzelmi, kulturális kötődés élményei is

A felhívás tartalmazhatja

- a szekció tervezett időtartamát
- a program tervezett elemeit
- az esetleges közös, interaktív tevékenységeket
- a szekción várható digitális prezentációs módokat

Formai elemek:

- a célnak megfelelően megszerkesztett, informatív, arányos meggyőző szöveg
- változatos modalitású mondatok
- fatikus elemek (megszólítás, névmások használata)
- retorikai eszközök

MELLÉKLET

A szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibák jelölése

Hiányzó bekezdés jele: fordított z-betű.

Fölösleges bekezdés (álbekezdés): jele

Szövegbeli hiány jele: √

Egyéb szövegalkotási hiba jele: -----

Tartalmi hiba: _____

Szórend, mondatrend, a bekezdések sorrendje: 1. 2. 3.

Logikai hiba, ugrás a mondatok (tagmondatok) között: ⇨

Logikai hiba, ugrás a bekezdések (a szöveg nagyobb egységei) között: ⇩

Logikai vagy nyelvi ellentmondás: ↔

A nyelvhasználati hibák jelölése: ~~~~~~

Egybeírás jele: ⊔

Különírás jele: ⊔

A helyesírási hibák jelölési formái: durva hiba: 3 vonalas aláhúzás, súlyos hiba: 2 vonalas aláhúzás, egyéb hiba: 1 vonalas aláhúzás. Vagy: a hibapont száma a margón a hibával egy sorban, a hiba bekarikázva.

Az íráskép értékelése

Teljesítményszintek

Az íráskép rendezett, olvasható: nincs levonás.

Az íráskép rendezetlen: –1 pont.

Pongyola ékezethasználata: –1 pont

Az íráskép helyenként nehezen olvasható, általában rendezetlen: –2 pont.

Az íráskép zömében alig olvasható és/vagy értelemzavaróan rendezetlen: –3 pont.

A helyesírási típushibák pontozása

Durva hiba (3 pont)

1. a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban
2. az összeolvadás, a részleges hasonulás, az írásban jelöletlen teljes hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
3. kis- és nagy kezdőbetű tévesztése közhasználatú tulajdonnevek (pl. *Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa*), melléknévek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknév (pl. *francia, balatoni, adys*) esetében
4. igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
5. tagadószó egybeírása az igével, tagadott szóval, tagadott kifejezéssel
6. az *ly - j* tévesztése közhasználatú szótöbben és toldalékban, az *ly - j* hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése
7. felszólító módú igealakok hibái

Súlyos hiba (2 pont)

1. közhasználatú szavak/összetett szavak különírása, illetve szókapcsolatok egybeírása
2. közhasználatú szavak elválasztása
3. magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban
4. mondatkezdő nagybetű tévesztése

Egyéb hiba (1 pont)

1. nem közhasználatú szavak durva és súlyos hibái
  2. köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. *világháború*)
  3. kezdőbetű tévesztése több elemből álló tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. *Nagy-New York-i, budapest-bécsi, Csokonai Vitéz Mihály-os*)
  4. betűtévesztés
-

Központozási hiba (összesen maximum 5 pont – a hibák típusától és mennyiségétől függően)

1. mondatzáró írásjelek; tagmondatok közötti írásjelek; mondatrészek közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5–6 hiba 1 pont levonás)
2. egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5–6 hiba 1 pont levonás)

A helyesírási hibapontok kiszámítása

Fontos, hogy a helyesírási hibák jelölése tájékoztasson a hibák minősítéséről is.

Ismétlődő hibáért minden hibatípusban csak egyszer számítható hibapont. Csak az ugyanabban a szóban (szótőben vagy toldalékban) elkövetett megegyező hiba és a központozási hibatípus számít ismétlődő hibának.

A közhasználatú szó fogalma bizonyos fokig környezet- és műveltségfüggő. Megítélésében meghatározóak a középiskolai tanulmányok, ugyanakkor a vizsgatárgy fogalomkincse közhasználatúnak tekintendő (pl. *metafora*).

A nyelvhelyességi hiba nem helyesírási hiba.

Az idézetekben elkövetett helyesírási hibákat ugyanúgy durva, súlyos és egyéb hibatípusba sorolja a tanár, ha a vizsgázónak volt lehetősége az idézet szövegének ellenőrzésére. Ha a vizsgázó emlékezetből idéz, és esetleg téved, hibáit az egyéb hibák közé kell sorolni. A költői-írói helyesírás átvétele a vizsgázó saját szövegében nem hiba, ha az idézet jelölt, szó szerinti; amennyiben jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor a hibának megfelelő pontszámot kell levonni.

A helyesírási hibákat a szövegértési és a szövegalkotási feladatokban együttesen kell figyelembe venni.

A vizsgázó összpontszámából maximum 15 vizsgapontot lehet levonni. (Tehát 31 vagy annál több hibapont esetén is értelemszerűen 15 vizsgapontot.) A helyesírási hibapontok átszámítása vizsgaponttá a következő módon történik:

Hibapont	Levonás
1–2	0
3–4	1
5–6	2
7–8	3
9–10	4
11–12	5
13–14	6
15–16	7
17–18	8
19–20	9
21–22	10
23–24	11
25–26	12
27–28	13
29–30	14
31–	15